

”Vi kan fortfarande byta strategi - för att rädda liv och slippa isolering”

(publicerad på GP Debatt 2020-06-02)

De höga dödstalen i Sverige ligger kvar på en nivå kring 55 döda per dag. I Norge har 1 person dött under den senaste veckan. Sveriges höga dödstal riskerar därför att försämra Sverigebilden och isolera oss. ”Norge, Danmark och Island har lyckats stabilisera sina situationer, i Sverige är läget mera oroväckande”, sa Finlands inrikesminister Maria Ohisalo efter ett möte med de nordiska inrikesministrarna. Enligt infektionsöverläkaren i Vasa är ”alla konstaterade coronafall den senaste månaden i finländska Österbotten ... smittspårade till Sverige”. EU-kommissionen föreslog förra veckan att de medlemsländer som har jämförbara epidemiologiska situationer kan tillåta fritidsresor för sina medborgare mellan länderna. Dit räknas vi inte. Vår utrikesminister Ann Linde tycker inte om att svenskarna kan komma att diskrimineras, men vad förväntar hon sig?

Mycket skulle ha gjorts annorlunda. Det tycker nu även den tidigare stadsepidemiologen Annika Linde, som har ändrat uppfattning om den svenska strategin. Efter att initialt ha stöttat den, anser hon nu att man borde ha stängt ner mer, satt folk från andra länder i karantän och insett hur dålig beredskap vi hade inom vården och äldre vården. Det är lätt att vara efterklok, men nu måste vi göra det bästa vi kan av situationen.

Vi har tidigare påtalat vikten av att testa, smittspåra och isolera dem som är positiva för coronaviruset. Debatten om detta har tilltagit under den senaste veckan och Folkhälsomyndighetens chef Johan Carlson sa nyligen att ”detta är nästa steg som kommer när smittspridningen går ned”. Man borde givetvis aldrig ha avvikit från smittspårningsuppdraget i det tidiga skedet, men det är bra att Carlson nu tycker att det är dags att återuppta denna viktiga verksamhet.

Smittan är utbredd, men inte i alla delar av landet. I Stockholm hade 7,3% av 1100 besökare på vårdcentraler i Stockholm i slutet av april utvecklat antikroppar mot viruset, enligt FHMs undersökning. Stickprov från olika företag visar inte nämnvärt högre siffror några veckor senare (7,3–12%). Med ökad testning och kontaktspårning finns det därmed ännu chans att ta kontroll över epidemin. Huvudåtgärder för att uppnå detta är *utökad testning* för att hitta nya smittade och sjuka och *kontaktspårning* för att ytterligare minska smittspridningen. Vi behöver nu snabbt öka farten i detta arbete och förmedla en övertygelse om att epidemin kan kväsa om rätt åtgärder sätts in. Varje brott av en smittkedja är av betydelse. Olika regioner har olika förutsättningar att lyckas. Gotland har bara 81 smittade, men även i Stockholm är detta möjligt med en utbyggd verksamhet.

Utökad testning verkar också vara på gång, om än i alltför långsam takt. Vi hoppas att det nya ledarskapet under Harriet Wallberg kommer att kunna hantera detta bättre. Men utökad testning och isolering *utan kontaktspårning* leder bara till viss minskning av smittspridningen. Parallellt med insatserna ovan måste därför smittskyddsorganisationen stärkas radikalt. I många regioner verkar smittskyddsläkarna inte alls vara aktiva. I andra pågår inte smittspårningsarbete med tillräcklig intensitet. Enligt Smittskyddslagen måste de "följa upp anmälningar om inträffade sjukdomsfall och se till att behövliga åtgärder vidtas för att finna smittkällan och personer som kan ha utsatts för smittrisk".

Regeringen har givit FHM mandat att begränsa anmälningsplikten för COVID-19. Den begränsningen måste FHM nu häva. Regionerna måste drastiskt förstärka smittskyddsläkarnas kapacitet att utöva kontaktspårning, genom att anställa personal som de snabbt kan lära att kontaktspåra, så att de kan fullfölja sitt smittskyddsuppdrag. Det krävs också att man växlar upp och går från passivt till högaktivt agerande, med en tro på att det man gör har effekt. Regeringen behöver vara beredd att skyndsamt skjuta till medel.

Smittskyddsläkarna behöver vidare ha möjlighet att använda en frivillig och tillfällig app liknande den som används i Norge.

Om dessa insatser görs snabbt och med klara besked till svenska folket skulle den här omställningen, efter ett tags hårt reguljärt smittskyddsarbete, leda till att Sverige kan sluta sig till *övriga nordiska länder* och slippa bli satt i karantän av dem och resten av Europa. Tyskland planerar nu att öppna gränserna mot Norge och Danmark, men inte mot Sverige. Om vi under en period gör kraftfulla insatser för att hålla ned smittan kan vi kanske slippa hotet om isolering. Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrikes president Emmanuel Macron menar att ett närmare EU-samarbete inför framtida pandemier är nödvändigt och att bekämpningen mot Covid-19 inte kan göras av enskilda länder. Vi bör därför sluta upp kring gemensamma smittbekämpningsstrategier i Europa. En sådan omställning är väl i linje med reguljärt smittskyddsarbete och skulle om kombinerad med ökad användning av munskydd speciellt i trånga utrymmen, såsom bussar och affärer, kunna rädda många liv och kunna kontrollera smittan. Den "naturliga" nedstängning som sommaren innebär i Sverige spelar oss här i händerna. Vi har goda förutsättningar att lyckas.